

Городнова Н.М.

кандидат психологічних наук, доцент
Національний Медичний Університет імені О.О. Богомольця

Панів У.Я.

магістр
Національний Медичний Університет імені О.О. Богомольця

Особливості психічного здоров'я медичних працівників

У тезах розглядаються особливості психічного здоров'я медичних працівників. Досліджуються чинники які впливають на погіршення психічного здоров'я.

Сучасний світ через свою динамічність та суперечливість створює різноманітні проблеми для людини та втручається в її особистісний простір. Соціально-технологічний прогрес спричиняє зростання негативного впливу різних чинників на особистість; збільшується повсякденне фізичне та психологічне навантаження; загострюється почуття страху, невизначеності, невпевненості, розгубленості й розчарування. Усе це негативно позначається на здоров'ї людини загалом і на її психічному здоров'ї зокрема.

Враховуючи те, що людське життя є найвищою суспільною цінністю, перед суспільством постає ряд важливих завдань, серед яких найважливішим є вирішення проблеми збереження здоров'я людини, у тому числі й психічного. Саме тому виникає потреба у пошуку шляхів збереження психічного здоров'я людини з урахуванням різних умов її життєдіяльності, як звичайних, так і особливих.

Дослідження, які пов'язані з різними аспектами психічного здоров'я, розглядали наступні науковці: В.А. Анан'єв (психологія здоров'я), М.Й. Боришевський (психологія самоактивності та суб'єктного розвитку особистості як саморегульованої соціально-психологічної системи); З.А. Васильєва, С.М. Любинська (резерви здоров'я); І.В. Вейнгольд-Рибкіна (причини психічних захворювань); Л.Д. Дьоміна, І.О. Ральникова (психічне здоров'я та захисні механізми особистості); Т.Б. Дмитрієва, Б.В. Шостакович (агресія та психічне здоров'я); Л.М. Карамушка, М.Є. Андрос (психічне здоров'я особистості як вагомий чинник демографічної ситуації); Г.В. Ложкін, О.В. Наскова, І.В. Толкунова (психологія здоров'я людини); С.Д. Максименко (генетична психологія); Д.Д. Федотов (збереження психічного здоров'я); О.В. Хухлаєва (особливості психічного здоров'я студентів); О.Я. Чебикін (проблема емоційної стійкості) та інші.

Дослідники наголошують, що основними характеристиками психологічного здоров'я особистості можна вважати творчі досягнення індивіда, цілісність, інтегрованість його особистості, самість, повну самотність, сприйняття реальності, спроможність реалізувати актуальні потреби, сталу ієрархію цінностей, установок на повноцінне життя, емоційне благополуччя, ефективну взаємодію з соціумом. Наведені характеристики психологічного здоров'я мають для кожної особи індивідуальну значущість та можуть змінювати свою вагомість на різних вікових етапах розвитку особистості.

Науковці стверджують, що існують об'єктивні й суб'єктивні характеристики психологічного здоров'я. До об'єктивних характеристик належить система показників формування особистості, яка базується на накопичених наукових знаннях про розвиток людини, що розглядають особистість з різних боків її становлення. Система об'єктивних характеристик ґрунтується на взаєминах між особою й соціумом. До суб'єктивних характеристик віднесено різноманітні стани індивіда, що проявляються через відчуття ним емоційного комфорту, переживання внутрішньої гармонії та задоволеності собою й навколишнім світом.

Метою нашого дослідження було вивчення особливостей психічного здоров'я медичних працівників. У дослідженні взяли участь 109 лікарів. З них 65,1% жінок і 34,9% чоловіків. Середній вік жінок – 38 років, чоловіків – 41 рік.

На основі розрахованого критерію опитувані жінки і чоловіки були віднесені до низького (68,5%) або високого (25,5%) рівнів психічного здоров'я. Показник групи високого рівня знаходиться в межах 38-54 - балів, низького – 55-65 - балів і вище. Встановлено, що в обстежуваних високого рівня здоров'я психопатологічні прояви відсутні. У осіб низького рівня психічного здоров'я виявлені поведінкові порушення психастеничного, афективно-емотивного, психопатичного, іпохондрично-депресивного типів.

Так, 22,6% респондентів мають акцентуації циклотимного характеру, 23,4% – екзальтованого, у 26,3% є відхилення за гіпертимним типом, у 27,1% - за емотивним, 8,5% – неврівноважені, 21,5% осіб – збудження, 12,0% – проявляють демонстративність, 3,5% – схильні до прояву педантичних форм поведінки, 26,5% жінок та 15,4% чоловіків мають підвищену тривожність, у 15,4% спостерігаються психопатичні зміни в характері, у 31,1% респондентів зафіксовані високі показники за шкалою нейротизму.

Також було виявлено, що у кожного третього лікаря є окремі симптоми невротичної депресії (37,8%); у кожного четвертого астеничні розлади (23,5%); у кожного п'ятого – вегетативні розлади (22,7%).

Під час бесіди лікарі наголошували на чинниках, які погіршують психічне здоров'я, а саме: напружений ритм роботи та його вплив на особисте життя; недостатність ресурсів; неадекватні методи управління; постійні реорганізації; відсутність кар'єрного зростання; неадекватні форми контролю; погані умови роботи, а також невдачі у професійній діяльності; ситуації, які сприймаються як небезпечні для життя та здоров'я лікарів; втома; конфлікти тощо.

До основних причин порушення психічного здоров'я можна віднести: вплив психосоціальних факторів (втрата престижності професії лікаря, недостатнє фінансування галузі, відсутність соціального захисту медичного персоналу); високий рівень робочого стресу (ризик професії, напруженість трудового процесу лікаря); низький рівень поінформованості медпрацівників з питань медицини праці та правових аспектів лікувальної діяльності; зневажливе ставлення лікарів до свого здоров'я; вплив біологічних, хімічних і фізичних чинників (інфекції, алергени, токсичні речовини й ін.).

Отже можемо говорити, що психічне здоров'я є системою якісних характеристик індивідуального розвитку особистості на різних вікових етапах її життєдіяльності, котра розкривається через особливості індивідуально-психологічних властивостей особи, взаємин з соціумом, процесів саморегуляції й саморозвитку, реалізації актуальних потреб.

Межі нашої дослідницької роботи не дозволили розв'язати ряд проблем, які б могли поглибити вивчення особливості психічного здоров'я медичних працівників, тому потребують подальшого науково пошуку з метою більш глибокого вивчення проблеми.

Список використаних джерел:

1. Бессонова Н.А., Ивахненко И.С. и др. Проблемы здоровья и здорового образа жизни глазами студентов медиков // Социокультурные исследования: Межвузовский сборник научных трудов. Волгоград. 2000. Вып. 5. С. 92-96.
2. Городнова Н.М. Психолого-педагогичні аспекти профілактики шкідливих звичок серед школярів і студентів / Н.М. Городнова – К.: Ніка-Центр, 2009. – 80 с.
3. Исследование факторов, которые могут влиять на продолжительность жизни человека./ Г.О. Литовченко, С.В. Ткаченко, О.М. Буланов, Н.М. Ткач, В.В. Рябов / Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта, (2007), 1 (январь), 73-76.
4. Профессиональная карьера и здоровье: опыт психологического исследования Богачева Т.Ю. /Акмеология. 2009. № 2 (апрель). С. 100-105.
5. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я / Навчальний посібник: М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк, А. Ф. Косенко, Т. І. Кочергіна. Загальна ред. М. С. Корольчука. – К.: Фірма "ІНКОС", 2002. – 272 с.
6. Ковалевская А.Ф. Проблема здоровья человека в контексте ценностного подхода/Гуманитарный вектор. 2009. Т- 2. С. 40-45.